

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Фізико-математичний факультет
Кафедра методики викладання фізики та дисциплін технологічної освітньої галузі

Дипломна робота (проект) магістра

з теми «Особливості організації охорони праці в установах освіти»

Виконав: студент 2 курсу, групи ОР1-М18
Спеціальності 015 Професійна освіта
(Охорона праці)

Ткачук Андрій Володимирович

Керівник Панчук О.П., кандидат
педагогічних наук, доцент

Рецензент Слободянюк О.В., кандидат
технічних наук, старший викладач
кафедри інформатики

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ОСВІТНІХ УСТАНОВАХ.....	7
1.1 Стан охорони праці в Україні та основні поняття організації охорони праці в освітніх установах	7
1.2 Нормативна база України для регулювання охорони праці в освітніх установах	13
1.3 Завдання і функції системи організації охорони праці в освітніх установах	19
Висновки до 1 розділу	26
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ. НАВЧАННЯ ТА ІНСТРУКТАЖІ З ОП.....	27
2.1. Посадові обов'язки з охорони праці учасників навчально- виховного процесу	27
2.2. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці.....	34
2.3 Порядок та періодичність проведення інструктажів з охорони праці, стажування та допуск працівників до роботи	40
Висновки до 2 розділу	46
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФІЛАКТИКИ ТРАВМАТИЗМУ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	47
3.1. Поняття виробничого травматизму та його основні причини	47
3.2. Класифікація основних заходів щодо запобігання виробничого травматизму та професійних захворювань	52
3.3 Розслідування та облік нещасних випадків в закладах освіти	60
Висновки до 3 розділу	66
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Актуальність теми. Зростання масштабів техногенної діяльності сьогоденного суспільства, індустріальні зміни навколишнього середовища тягнуть за собою загрози для життя, здоров'я і праці людини. За останній час збільшилася кількість загиблих внаслідок надзвичайних ситуацій - техногенних аварій, катастроф, стихійних лих. Аналіз надзвичайних ситуацій, їх особливостей і найбільш ймовірних наслідків, навчання поведінці в цих умовах повинні забезпечити підготовку людини до вибору кращого рішення яке допоможе знайти вихід з небезпечних ситуацій з мінімальними втратами.

Забезпечення безпечних умов освітнього процесу, профілактика травматизму учнів будуть результативними за умови цілеспрямованої організації роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності. Адміністрація повинна бути наставником і створювати такі умови для управління охороною праці, при яких кожен педагог докладе всіх зусиль, щоб, в першу чергу, через освіту впливати на збереження і зміцнення здоров'я учнів.

Питання організації роботи з охорони праці у навчальному закладі є ключовим у процесі створення безпечних умов праці під час навчально-виховного процесу. При вивченні цього питання необхідно пам'ятати, що організація охорони праці в закладі освіти - це система відносин, які направлені на організацію діяльності щодо забезпечення безпеки праці, збереження життя та здоров'я всіх працівників закладу освіти та реалізуються через сукупність взаємопов'язаних правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, медично-профілактичних заходів.

Поняття системи відносин передбачає наявність сторін, що здійснюють ці відносини. В даному випадку сторонами системи відносин виступають адміністрація (очолювана керівником закладу) з одного боку та працівники закладу освіти з іншого.

В останні роки в нашій країні вдосконалюється законодавча база з охорони праці, яка визначає права та обов'язки як роботодавця, так і працівників. Теоретико-методологічні та практичні аспекти вирішення

проблеми охорони праці розглядалися в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як Атаманчук П.С., Андрєєва Т.М., Білик Р.М., Панчук О.П., Збишко Б., Мендерецький В.В., Мінжурова Е., Васильчук М.В., Винокуров Л. Є., Геврик Є. А. Б Денисенко Г.Ф., Джигирей В.С., Жидецький В.Ц., Кобевнік В.Ф., Мельников А.В., Мороз П.Д., Серіков Я.О., Тесленко Н. Я., та ін.

Однак, і досі не вистачає комплексних досліджень з конкретними рекомендаціями щодо охорони праці та безпеки життєдіяльності в освітніх установах. Це і зумовило вибір теми нашого дипломного дослідження «Особливості організації охорони праці в установах освіти».

Об'єктом дослідження є організація охорони праці в освітніх установах, система законів та підзаконних нормативних актів, що регулюють відносини в сфері охорони праці їх реальне застосування на практиці.

Предметом дослідження є причинно-наслідкові зв'язки між різними соціально-економічними явищами, які відбуваються під час здійснення процесу організації охорони праці в освітніх установах, система нормативно-правових актів, що регулюють охорону праці в галузі освіти.

Мета і завдання дослідження:

Мета дипломної роботи полягає в здійсненні комплексного аналізу та дослідження національного законодавства з питань правового регулювання охорони праці в закладах освіти, а також з'ясувати основні проблеми організації охорони праці в навчальних закладах, та визначити можливі шляхи до їх вирішення.

Основні завдання дослідження:

- здійснити теоретичний аналіз системи організації охорони праці в освітніх установах;
- сформулювати перелік основних нормативних документів для регулювання охорони праці навчального закладу;
- визначити завдання і функції системи організації охорони праці;

- проаналізувати особливості організації охорони праці в різних типах освітніх установах;
- розглянути основну програму проведення інструктажів та навчання учнів і працівників освітніх установ з охорони праці;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення та покращення організації охорони праці в освітніх установах.

Методи дослідження

У відповідності з методологічною основою дослідження були використані такі **методи**: теоретичний аналіз нормативно-правових актів та навчальної літератури з досліджуваної проблеми організації охорони праці в освітніх установах; емпіричні методи: спостереження, інтерв'ю, методи статистичної обробки та інтерпретації експериментальних даних, експертної оцінки, узагальнення, порівняльного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що результати проаналізованих нормативно-правових документів та законодавства України про охорону праці та системи організації її в навчальних закладах вказують на основні проблеми, що впливають на умови праці учасників освітнього процесу і вказують можливі шляхи до їх вирішення.

Матеріали роботи можуть бути використані у практичній діяльності майбутніх фахівців в галузі охорони праці та можуть слугувати базою для подальших досліджень з даної теми.

Апробація результатів дослідження здійснювалось в ході виробничої та асистентської педагогічної практики, яка проходила на базі кафедри методики викладання фізики та ДТОГ та на підприємстві; результати дослідження доповідалися на звітних наукових студентських конференціях.

Публікації. Результати дослідження висвітлені в науковій статті «Особливості організації охорони праці в установах освіти» у збірнику

наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець - Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи питання організації охорони праці в закладах освіти України, ми з'ясували, що охорона праці в галузі освіти - система забезпечення безпеки життя і здоров'я працівників та учнів в процесі трудової діяльності та навчального процесу, що включає правові, соціально-економічні, організаційно-технічні, санітарно-гігієнічні, лікувально-профілактичні, реабілітаційні заходи.

Проблема охорони праці та забезпечення безпеки є важливою для нашої держави. Ця проблема безпосередньо пов'язана з різними сферами життєдіяльності, включаючи і систему освіти. Навчальні та виховні процеси, присутність в закладах освіти та за їх межами, організація дозвілля та оздоровлення, в більшості випадків забезпечення комфортних побутових умов проживання, проїзду до місця навчання і назад певним чином пов'язані з поняттями безпеки.

Будь-яке установа освіти має бути безпечною і комфортною для всіх учасників навчального процесу. При цьому керівництво навчальних закладів повинно дотримуватися наступних принципів: охорони життя і здоров'я співробітників і учнів, організація їх медичного обслуговування; безпеки навчально-виробничого обладнання; безпеки будівлі і всього інженерного обладнання; раціональна і комфортна організація навчально-виховного та виробничого процесу; виконання вимог законодавчих і нормативних актів щодо створення здорових і безпечних умов праці, освітнього та виховного процесу; організація профілактичної роботи з попередження травматизму

В процесі нашого дипломного дослідження нами було здійснено теоретичний аналіз стану охорони праці в Україні та розкрито основні поняття організації охорони праці в освітніх установах.

Також нами здійснено теоретичний аналіз основних нормативних документів для регулювання охорони праці навчального закладу, обґрунтовано завдання і функції системи організації охорони праці.

В другому розділі нашого дипломного дослідження ми з'ясували основні ключові моменти організації охорони праці в установах освіти, а саме розкрили основні посадові обов'язки з охорони праці учасників навчально-виховного процесу.

Було встановлено, що організація роботи з охорони праці в закладах освіти покладається на їх керівників. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці працівників проводиться відповідно до «Типового положення про навчання з питань охорони праці», затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці України від 17.02.1999, №27.

Також в цьому розділі було досліджено порядок та періодичність проведення інструктажів з охорони праці, стажування та допуск працівників до роботи. Допуск до самостійної роботи дозволяється тільки після вступного інструктажу, навчання, перевірки теоретичних знань, первинного інструктажу на робочому місці, стажування і набуття навичок безпечних методів праці.

Інструктування, учнів, студентів навчальних закладів проводиться: до початку трудового або професійного навчання та перед виконанням кожного навчального завдання, пов'язаного з використанням різних механізмів, інструментів, матеріалів.

В третьому розділі нашого дипломного дослідження ми розкрили основні практичні аспекти організації та здійсненні процесу профілактики виробничого травматизму в ході навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу. Нами було встановлено поняття виробничого травматизму та з'ясовані його основні причини. Також нами була здійснена класифікація основних заходів щодо запобігання виробничого травматизму та професійних захворювань. Заходи щодо попередження травматизму та захворювання працівників на виробництві поділяються на: технічні; санітарно-виробничі; медико-профілактичні; організаційні.

В цьому розділі ми також детально описали та навели приклади розслідування та обліку нещасних випадків найбільш характерних в закладах освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П. Практикум з безпеки життєдіяльності та охорони праці: Навчально-метод. посібник. - Кам'янець-Подільський: ВОП Сисин О.В., 2007. - 140 с.
2. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П. Практикуми з безпеки життєдіяльності в особистісно орієнтованій основі системі підготовки вчителя: Навчально-метод. посібник. - Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2006. - 140 с.
3. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Чорна О.Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці (Практичний курс): Навчальний посібник. - Кам'янець-Подільський: "Думка", 2010. - 152 с.
4. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Чорна О.Г. Безпека життєдіяльності (теоретичні основи): Навчальний посібник. - Кам'янець-Подільський: Буйницький О.А., 2008. - 108 с.
5. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Чорна О.Г. Інтегрований курс безпеки життєдіяльності (теоретичні основи): Навч. посіб. - Кам'янець-Подільський: Буйницький О.А., 2009. - 200 с.
6. Бабічев В.В., Сорокін Г.Ф. Охорона праці та технічна безпека. — К., 1996. — 224 с.
7. Бедрій Я.І., Джигерей В.С., Кидасюк А.І. та ін. Охорона праці: Навч. по-сібник. — львів: Афіша, 1997. — 258 с.
8. Безпека життєдіяльності, цивільна оборона та охорона праці // Інтегрована навчальна програма. - Київ: Освіта України, 2005. - 24 с.
9. Безпека життєдіяльності. Лабораторно-практичні заняття: Навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів /За ред. С.П.Величка. - Кіровоград: КДПУ ім. В Винниченка, 2004. - 140 с.
10. Безпека праці: ергономічні та естетичні основи: Навчальний посібник / С. Апостолук, В.С. Джигирей. А.В. Апостолук та ін. - К.: Знання, 2006. -215 с.

11. Васильчук М.В., Медвідь М.В., Сачков Л.С. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності. - К.: Фенікс, 2000. - 896 с.
12. Волинко О. Вимірювання характеристик природного гамма-фону. Робота фізичного практикуму // Фізика та астрономія в школі. - 2005. - № 4.
13. Волков О.М., Замулюкин А.Т. Противопожарная защита вычислительных центров. - М.: Стройиздат, 1982. -64 с.
14. Гандзюк М.П., Желібо Е.П., Халимовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. — К.: Каравела, 2005. — 393 с.
15. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халимовський М.О. Основи Охорони праці: Підруч. для студ. вищих навч. закл. За ред. М.П. Гандзюка. - К.: Каравела; Львів: Новий Світ-2000, 2003. - 408 с.
16. Гогіташвілі Г.Г. Системи управління охороною праці: Навч посібник. — К.: ІСДО, 1993. — 252 с.
17. Голубков Б Н. и др. Проектирование й эксплуатация установок кондиционирования воздуха и отопления. - М.: Энергоатомиздат, 1988.
18. ГОСТ 12,1.019-79 ССБТ. Электробезопасность. Общие требования.
19. ГОСТ 12.0.003-74. ССБТ. Опасные и вредные производственные факторы. Классификация.
20. ГОСТ 12.1.004-91. ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования.
21. ГОСТ 12.1.009-76. ССБТ. Электробезопасность. Термины и определения.
22. ГОСТ 12.1.012-90. ССБТ. Вибрация. Общие требования безопасности.
23. ГОСТ 12.1.029-80. ССБТ. Средства и методы защиты от шума. Классификация.
24. ГОСТ 12.2 033-78. ССБТ. Рабочее место при выполнении работ стоя. Общие эргономические требования.
25. ГОСТ 12.2.032-78. ССБТ. Рабочее место при выполнении работ сидя. Общие эргономические требования.

26. ГОСТ 12.4.026-76. ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности.
27. ГОСТ 12.4.113-82 ССБТ. Работы учебные лабораторные. Общие требования безопасности.
28. ДБН В.1.1.7-2002. Защита от пожара. Пожарная безопасность объектов строительства.
29. ДБН В.2.5-13-98. Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд.
30. ДБН В.25-28-2006. Природне і штучне освітлення.
31. Джигерей В.С. та ін. Безпека життєдіяльності. Практичні заняття - Львів: Афіша, 2000. - 251 с.
32. Дзюндзюк Б.В. Основы безопасности эргатических систем. – К.:УМК ВО, 1990. – 56 с.
33. Дзюндзюк Б.В., Иванов В.Г., Охрана труда. Сборник задач.-Х.: НВП центр ХНУРЕ, 2006.-242с.
34. Долин П.А. Справочник по технике безопасности. - 5-е изд., перераб. и доп - М.: Энергоиздат, 1985. - 800 с.
35. ДСан ПиН 3.3.2-007-98. Государственные санитарные правила и нормы работы с визуальными дисплейными терминалами электронно-вычислительных машин.
36. ДСН 3.3.6.037-99. Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.
37. ДСН 3.3.6.037-99. Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.
38. ДСН 3.3.6.042-99. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень (СН4088-86).
39. ДСН 3.3.6.042-99. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.
40. ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення.
41. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / За ред. Є.П. Желібо. 4-е вид. - К.: Каравела, 2005. - 344 с.

42. Желібо Є.П., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Підручник. - К.: Каравела, 2007. - 288 с.
43. Жидецький В.Ц. та ін., Практикум з охорони праці. Навчальний посібник, Львів, «Афіша», 2000.
44. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. - Львів: Афіша, 2000. - 350 с.
45. Закон України «Про охорону праці» .
46. Закон України «Про цивільну оборону».
47. Заплатинський В .М. Безпека життєдіяльності (опорний конспект лекцій). - К.: КДТЕУ, 1999. - 208 с.
48. Зацарний В.В., Пантелеймонов А.Е. Безопасность студентов на практике. - К.: Вища школа, 1989.
49. Иванов Е.Н. Автоматическая пожарная защита. - М.: Стройиздат, 1980. - 198 с.
50. Иванов В.Г., Дзюндзюк Б.В., Олександров Ю.М.. Охорона праці в електроустановках. – К.: ОКО, 1994. – 227 с.
51. Іваськевич І.О. Ергономіка: Навчальний посібник. - Тернопіль: Економічна думка, 2002. - 168 с.
52. Катренко Л.А., Пістун І.П.. Охорона праці в галузі освіти. - Суми: "Університетська книга", 2001. - 339 с.
53. Концепція освіти з напрямку "Безпека життя і діяльності людини". - "Освіта України", № 50, 12.12.97.
54. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини: Навч. посібн. Львів: ЛБК; Київ: Знання, 1999. - С. 3-38.
55. Мендерецький В.В. Фізичні принципи вивчення радіаційної безпеки в школі. Зб. наук праць. Серія педагогічна. - Вип. 8. - Кам'янець-Подільський: К-ПДПУ: Інформ.-видавн. відділ, 2002.
56. Мендерецький В.В., Панчук О.П. Лабораторно-практичні заняття з безпеки життєдіяльності (охорона праці, цивільна оборона): Навч. посіб. - Кам'янець-Подільський: ПП АСТК, 2005. - 138 с.

57. Навакатікян О.О., Кальниш В.В., Стрюков С.М. Охорона праці користувачів комп'ютерних відеодисплейних терміналів. - К., 1997. – 400 с.
58. НАПБ А.01.001-2004. Правила пожарной безопасности Украины.
59. НАПБ Б.03.001-2204. Типові норми належності вогнегасників.
60. НАПБ Б.03.002-2007 Нормы определения категорий помещений, зданий и наружных установок по взрывопожарной и пожарной опасности.
61. НАПБ Б.06.004-2005. Перечень однотипных по назначению объектов, подлежащих оборудованию автоматическими установками пожаротушения и пожарной сигнализации.
62. Науково-практичний коментар до Закону України "Про охорону праці". - К.: "Основа", 1996.
63. НПАОП 0.00-1.28-10. Правила охорони праці при експлуатації ЕОМ.
64. НПАОП 0.00-4.12-05. Типове положення про навчання, інструктаж та перевірку знань працівників з питань охорони праці.
65. НПАОП 0.00-4.21-04. Типове положення про службу охорони праці.
66. НПАОП 40.1-1.01-97. Правила безопасной эксплуатации электроустановок.
67. НПАОП 40.1-1.21-98. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів.(ПУЭ-85).
68. НПАОП 40.1-1-32-01 Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок.
69. Основы инженерной психологии / Под ред. Б.Ф.Ломова. – М.: Высш.шк., 1977. – 335 с.
70. ОСПУ-2005 Основные санитарные правила обеспечения радиационной безопасности Украины.
71. Охрана труда в электроустановках / Под ред. Князевского Б.А.- М..Энергия, 1982.-319с.
72. Пилипишин С.М., Переймибіда С.М. Охорона праці в навчально-виховних закладах. Методичні рекомендації. - Тернопіль СМТ "Астон", 1999. - 164 с.

73. Пістун І. П. Практикум з безпеки життєдіяльності. - Львів, 2000. - 112 с.
74. Плахтій П.Д., Мендерецький В.В. та ін. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. - Кам'янець-Подільський: "Медобори", 2003. - 304 с.
75. Плахтій П.Д., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Баран Г.М., Олійник О.І. та ін. Безпека життєдіяльності у надзвичайних ситуаціях: Навч. посіб. для підготовки майбутнього учителя. - Кам.-Под., 2006. - 144 с.
76. Плахтій П.Д., Савчук А.М., Підгорний В.К., Бурдейний І.М. Безпека життєдіяльності в запитаннях і відповідях: Навч. посібник / За ред. П. Д. Плахтія. - Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2005. - 255 с.
77. Пуляк О.В. Вивчення питань ергономіки на лабораторно-практичних заняттях з безпеки життєдіяльності // Наукові записки. - Випуск 66. - Серія: Педагогічні науки. - Кіровоград: РВК КДПУ ім. В. Винниченка. - 2006. - Ч. 2. - С. 53-59.
78. СанПиН 5804-91. Санитарные нормы и правила устройства и эксплуатации лазеров.
79. Сибаров Ю.Г. и др. Охрана труда в вычислительных центрах.-М/Машиностроение, 1985.- 185 с.
80. СНиП 2.04.05-91. Отопление, вентиляция и кондиционирование.
81. СНиП 2.09.02-85. Производственные здания промышленных предприятий. Нормы проектирования.
82. Справочная книга по охране труда в машиностроении / Г.В.Бектобетов, Н.Н.Борисова, В.И.Коротков и др.; Под общ.ред. О.Н.Русака. - Л.: Машиностроение, 1980. - 541 с.
83. Справочная книга по светотехнике / Под ред. Ю.Б. Айзенберга -М.: Энергоатомиздат, 1983. - 427 с.
84. Типове положення про навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці. Законодавство України про охорону праці. - Т. 1. - К.: Основа, 1995.

85. ТСО 03. Стандарт ТСО на ергономику, екологию и безопасность электроннолучевых и жидкокристаллических дисплеев.
86. Хрюкин Н.С. Оборудование вычислительных центров. - М.: Статистика, 1972 -148с.
87. Царенко І.Л., Величко С.П. Лабораторний практикум з основ безпеки життєдіяльності у середній школі // Наук. зап. - Вип. 60. - Серія: Пед. науки. - Кіровоград: КДПУ ім. В.Винниченка. - 2005. - Ч. 2. - С. 145-152.
88. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник. - Львів: Бескид Біт, 2005. - 304 с.
89. Ярошевська В.М. та ін. Словник термінів і понять з безпеки життєдіяльності. - К.: НМЦ, 2004 . - 255 с.
90. Ярошевська В.М. Безпека життєдіяльності: Підручник. - К.: ВД "Професіонал", 2004. - 560 с.